

Mind Study, 2010-2011

Mark Manders (Volkel 1968)
2010-2011. Brons, ijzer, hout,
H 170, B 240, D 500 cm
Bijdrage: € 85.000 waarvan
€ 42.500 uit het Titus Fonds
BONNEFANTENMUSEUM,
MAASTRICHT

Mind Study, 2010-2011 is
verworven met steun van de
Vereniging Rembrandt (mede
dankzij haar Titus Fonds) en het
Mondriaan Fonds.

Wie in 2013 tijdens de Biënnale van Venetië de solotentoonstelling van Mark Manders in het Nederlandse paviljoen heeft bezocht, zal zich zeker *Mind Study, 2010-2011* herinneren, en de impact die deze installatie teweegbracht. *Mind Study* en de andere in Venetië tentoongestelde werken van Manders zijn zeer enthousiast ontvangen. Veel bezoekers van het Bonnefantenmuseum wisten al dat het werk op de Biënnale te zien was geweest en zijn blij verrast het nu in het museum aan te treffen.

De vervreemding en de spanning in *Mind Study, 2010-2011* trekken onmiddellijk de aandacht. Een Kourosfiguur (een langharige jongeman uit de klassieke oudheid) houdt zichzelf in evenwicht tussen een houten tafel met stoelen en een plank die met gebogen draad aan de tafel is bevestigd. Maar als men dichterbij komt, blijkt dat het tafelblad volledig non-functioneel is en alleen door

de elleboogsteunen omhoog wordt gehouden; wat er op het eerste gezicht uit ziet als natte klei is geschilderde epoxy.

INTERNATIONAAL SUCCES

Manders heeft de afgelopen twintig jaar veelvuldig geëxposeerd en is als zodanig een prominente figuur van zijn generatie geworden. *Working Table, 2012-2013*, een imposante installatie die naast *Mind Study* op de Biënnale stond opgesteld, is gemaakt in opdracht van en aangekocht door het Museum of Modern Art in New York. De werken van Manders zijn al opgenomen in de collecties van het Stedelijk Museum in Amsterdam, het Van Abbemuseum in Eindhoven, het Centraal Museum in Utrecht, het Museum voor Moderne Kunst in Arnhem en Museum Het Domein in Sittard – en daarnaast in vele buitenlandse collecties. Het internationale succes van Manders echter creëerde een momentum waardoor *Working Table* zich van voornoemde werken onderscheidt. Samen met *Mind Study, 1992-2011* dat eveneens door het Bonnefantenmuseum verworven is, geeft het een inzicht in het oeuvre van Mark Manders.

Mind Study, 2010-2011 (met werk van Jan Dibbets in de achtergrond)

Mark Manders begon zijn levenswerk in 1986, een project dat van start ging met *Self-portrait as a Building* – een bouwtekening op de vloer, uitgevoerd in pen en inkt. De kunstwerken van Manders kunnen niet worden opgevat als zelfportretten in de gebruikelijke betekenis, maar vertegenwoordigen wel de notie van een zelfportret als zodanig. Wat is een zelfportret? Een door de mens gemaakte constructie die zich buiten het menselijk lichaam bevindt. Volgens Manders is het doel van tentoonstellen dat dingen worden vormgegeven en vervolgens worden achtergelaten. ‘Wat ben ik nou eigenlijk?’, vraagt Manders. Niets meer dan ‘een mens die zich uitdrukt in een huiveringwekkende hoeveelheid taal en materiaal door middel van uiterst secure conceptuele constructies’.¹ We kunnen deze constructies ook wel omschrijven als ‘innerlijke bouwwerken’. Tegelijkertijd trekt Manders graag een scheidslijn tussen zijn werk en zijn persoon. De werken van Manders horen bij elkaar vanwege een andere Mark Manders, een kunstenaar met neurotische trekjes

Blikvanger Biënnale naar Maastricht

Bonnefantenmuseum koopt installatie van Mark Manders

die toevalligerwijs dezelfde naam heeft. Hij woont in een wereld die wordt geregeerd door logica en zorgvuldig geformuleerde regels, waardoor zijn fantasie voortdurend wordt beknot.

VISUELE METAFOREN

Ten grondslag aan de werken van Manders liggen dualiteit en spanning. Het zijn gesloten systemen die worden gekenmerkt door een strenge interne logica; wat op wetenschappelijke nauwkeurigheid lijkt, blijkt vaak een illusie. Veel elementen – structuurdetails en afbeeldingen van mensen en dieren – komen steeds weer terug in de meest onverwachte combinaties, die zowel rationeel als surrealistisch lijken. Manders heeft ooit gezegd, ‘Mensen zeggen vaak dat het zo moeilijk is om over mijn werk te schrijven, maar volgens mij is mijn werk heel duidelijk’.²

Toch is in *Mind Study* niets wat het lijkt. Door gebruik te maken van illusie en spannende contrasten tussen verschillende materialen – modern en archaisch, mythisch en alledaags – dringt de vergelijking met poëzie zich als vanzelf op. Met zijn ongebruikelijke constellaties van objecten, die ogenschijnlijk geen verband met elkaar houden, scheidt Manders visuele metaforen en omzeilt daarmee de taal, die veel minder complex is dan de wereld die zij beschrijft. Of zoals Birgit Donker, directeur van het Mondriaan Fonds, het omschreef: ‘zijn sculpturen zijn mysterieuze gedichten die gedachten ontwarren en tegelijkertijd nieuwe gedachten doen ontstaan’.³

De menselijke gestalte doet tijdloos aan, maar het materiaal heeft iets breekbaars, alsof je er zomaar in zou kunnen prikken. In plaats van ontzag te wekken, zoals de klassieke beeldhouwwerken dat doen, straalt

Noten

1. Manders, M. (2012). Reference Book. Roma Publication, p. 20
2. http://www.sculpture.org/documents/scmag14/May_14/May14_features1.shtml
3. http://issuu.com/romapublications/docs/manders_preview_150dpi_singlepage
4. <http://www.curamagazine.com/?p=9089>
5. http://www.frieze.com/issue/review/mark_manders/

**Apocalypse Ballet
(neon Belt)**

Mai-Thu Perret (Genève 1976)
2006. Neon verf, papier-
maché, staal, transformator,
elektricitetskabel, H 170,
B 110, D 90
BONNEFANTENMUSEUM,
MAASTRICHT

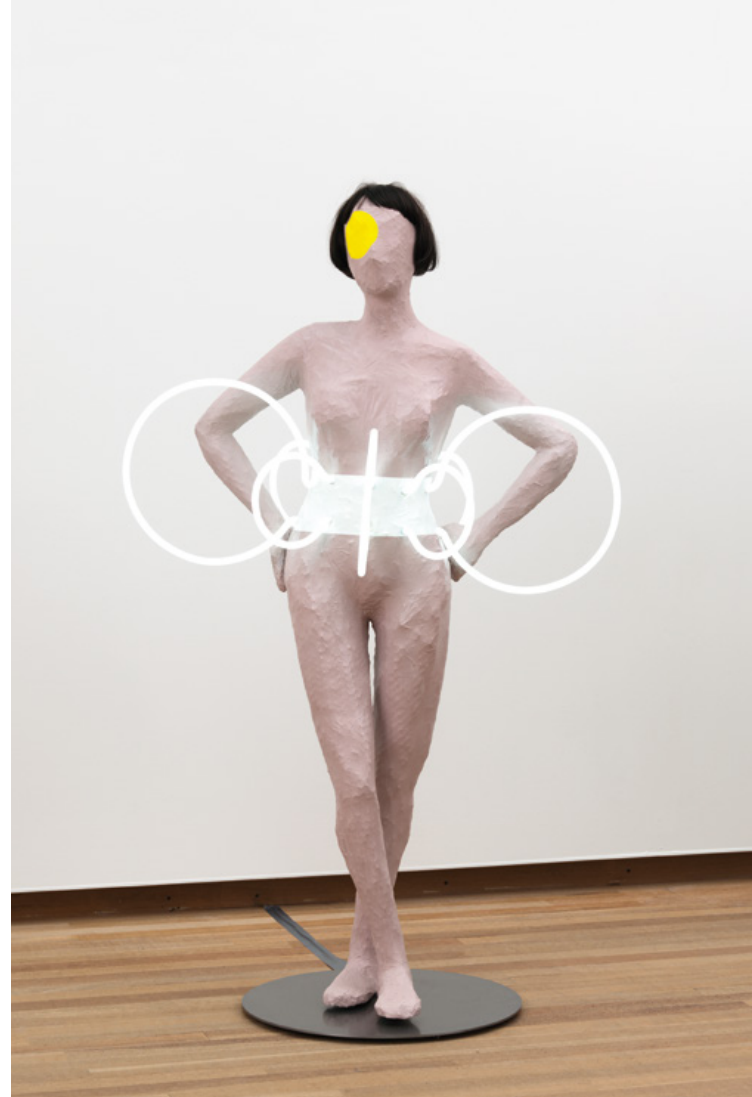
Mind Study, 1992-2011

(met werk van Richard Serra
in de achtergrond)
Mark Manders
1992-2011. Hout, beschilderd
epoxy, beschilderd keramiek,
beschilderd canvas, ijzer,
H 355, B 850, D 40 cm.
Verworven met steun van
het Mondriaan Fonds.
BONNEFANTENMUSEUM,
MAASTRICHT

het werk kwetsbaarheid uit. Zo verwijst *Mind Study* tegelijkertijd naar het verleden, het heden en de toekomst. Manders verklaarde ooit in een interview: 'Ik laat mijn werk niet vaak zien in het publieke domein; ik geef de voorkeur aan musea, waar mensen ervoor hebben gekozen om naar kunst te kijken. Maar sinds 1991 ga ik in een supermarkt mijn werken testen als ik ze klaar heb. Dan stel ik me daar een nieuw kunstwerk voor en ga ik na of het kan overleven in een omgeving waar het niet als een kunstwerk wordt gezien'.⁴

Daarmee verlaat hij als het ware de neutrale *white cube* van de tentoonstellingsruimte en maakt hij contact met de populaire cultuur. Zoals de kunstenaar zich doelbewust distantieert van de neurotische persoon die de werken tot stand brengt, zo vormt deze actie een weerspiegeling van de hedendaagse fragmentarische gemoedstoestand en het gevoel van vervreemding. Het innerlijke conflict van de persoon Mark Manders wordt inzichtelijk gemaakt.

Door de combinatie van verschillende materialen, complexe verwijzingen naar de kunstgeschiedenis en iconografie past Manders bij verschillende generaties belangrijke kunstenaars in de collectie van het Bonnefantenmuseum. De architectonische structuur en het gebruik van de krachten van de natuur verwijzen naar sculpturen van kunstenaars als Richard Serra, die speelt met de zwaartekracht, het gewicht en de eigenschappen van de materialen, of Jan Dibbets, die in zijn werken gebruik maakt van optisch bedrog. De nadruk

op ons beeld van de werkelijkheid is karakteristiek voor de generatie kunstenaars waartoe Manders behoort, zoals bijvoorbeeld Suchan Kinoshita: haar installatie in het Bonnefantenmuseum speelt met de beleving van tijd en ruimte. Aan de andere kant zit de androgynse figuur vol symboliek. Kunstrecensent Melissa Gronlund wees er al op dat deze figuur doet denken aan een klassiek beeldhouwwerk en 'het instinct en de aangeboren intelligentie verbeeldt die door het rationalisme worden ingeperkt'.⁵

Met zijn terugkeer naar verhalende elementen en het inzetten – zij het spaarzaam – van herkenbare figuren hoort Manders evenzeer bij de jongere generatie kunstenaars als de Zwitsers-Vietnamese Mai-Thu Perret (1976), die net als Manders de connectie tussen het mentale en het fysieke interessant vindt, en gebruik maakt van traditionele materialen. Mark Manders is wel eens 'een kind van zijn tijd' genoemd, en dat is hij zeker, zowel wanneer wordt gedomd op zijn artistieke ondernemingen, die belangrijke kenmerken van de tegenwoordige tijd weerspiegelen, als wanneer daarmee wordt verwezen naar zijn positie in de kunstwereld ♦

Giedre Stulgyte
Assistent-curator

